

апеляцією та направляти повідомлення про це повинен апеляційний суд [3, с. 4; 4, с. 14].

Отже, перегляд судових рішень по кримінальних справах є однією з важливих гарантій здійснення правосуддя відповідно до вимог закону. Процедура розгляду апеляції, встановлена КПК України, усуває суб'єктивний фактор під час здійснення перевірки відповідності до законодавчих вимог у суді першої інстанції.

Перелік використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України № 4651-VI, від 13.04.2012, Редакція від 14.01.2021, URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>(дата звернення 05.06.2021)

2. Коваленко Є.Г., Маляренко В.Т. Кримінальний процес України: підручник 2-ге вид., перероб. і допов. / Є.Г. Коваленко, В.Т. Маляренко. Київ: ЮрінкомІнтер, 2008. 712 с.

3. Костюченко О.Ю. Апеляційне оскарження судових рішень у кримінальному процесі України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза» / О.Ю. Костюченко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2013. 18 с.

4. Коваль В.М. Апеляційні суди в Україні : становлення і розвиток : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. : спец. 12.00.10 «Судоустрій, прокуратура та адвокатура» / В.М. Коваль ; Одеська національна юридична академія Міністерства освіти і науки України. Одеса, 2014. 19 с

Ян Сергійович ПЕРЕТЯТЬКО,
*курсант факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

*Науковий керівник:
старший викладач кафедри
кримінального процесу ФПФОДР*

РЕЧОВІ ДОКАЗИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Речові докази відіграють важливу роль у сфері відправлення правосуддя у кримінальних справах, адже саме вони містять інформацію про обставини справи, що мали місце в минулому, так як саме ці «німі свідки» надають можливість судді шляхом їх огляду отримати ту інформацію, яка може вплинути на рух справи в майбутньому, що в свою чергу забезпечить ухвалення справедливого рішення по справі на користь однієї з сторін судового процесу. Проте на практиці та й між вченими процесуалістами завжди постає питання до якого виду доказів (письмових чи речових) та по яким критеріям необхідно віднести той чи інший предмет, який містить в собі інформацію про обставини справи [1].

У цілому, такий стан справ негативно впливає на вдосконалення процесу відправлення правосуддя в кримінальних справах. Отже, невідкладне усунення вищезгаданих недоліків вкрай важливе та надзвичайно актуальне у наш час, оскільки дослідження речових доказів для сучасної вітчизняної кримінально - процесуальної науки наділено також методологічним значенням, та сприяє виявленню та розв'язанню важливих аспектів проблеми доказування.

Речові докази займають самостійне місце в системі інших процесуальних джерел доказів, а їхнє використання в кримінально-процесуальній діяльності зростає. Це пов'язане з постійним розвитком науки та техніки, що дозволяє дослідити властивості та значення різних об'єктів, а також криміналістики, яка розробляє на базі наукових досягнень різні прийоми і методи щодо збирання та дослідження речових доказів.

Визначення поняття речових доказів по-різному тлумачиться науковцями. Так, А.О. Ляш вказує, що це предмети матеріального світу, які володіють властивістю незамінності та мають доведений в установленому законом порядку причинний зв'язок з обставинами, що мають відношення до справи, визнані джерелом доказів і приєднані до справи спеціальною постановою [1].

На думку, Вапнярчук В.В. речовим доказом є предмет, який знаходиться у розпорядженні органу розслідування чи суду, зафіксований у ході процесуальної дії; під даними, що містяться у речовому доказі, розуміють інформацію про елементарний акт відображення події. Речовий доказ єдність двох вищенаведених категорій [2, с. 120].

Ю. І. Кайло розглядає речові докази в їх гносеологічному аспекті як предмети, що є частиною цього середовища, в які злочином або іншою встановленою по справі подією внесені (або мають бути внесені) зміни. Гносеологічні ознаки речових доказів в багатьох випадках визначають їх юридичну природу та процесуальне призначення [3, с.5]. Речовими доказами можуть бути лише такі предмети, які через свій об'єктивний зв'язок з подією, яка розслідується, можуть виконувати в процесі доказування певні гносеологічні функції, слугують засобами пізнання фактів, що підлягають встановленню по даній справі.

За визначеннями указаних авторів, до речових доказів відносяться будь-які предмети, які можуть бути використані для встановлення обставин, що входять в предмет доказування в кримінальному провадженні.

Тепер звернемося до думок науковців щодо документу.

На думку В. М. Тертишника, документ - діловий папір або матеріальний об'єкт - результат технічного документування, який підтверджує певний юридичний факт або слугує доказом яких-небудь фактів [4, с. 45].

Юридичним документом вважається письмовий акт, який встановлює, розвиває або припиняє певні правовідносини або фіксує юридично значимі факти та дії.

На думку, А. Слободзян *документи як докази розмежовуються за такими критеріями*: – документ – самостійне джерело доказів. У змісті документа викладено інформацію (описування обставин чи фактів), яка має значення для кримінального провадження. Такий документ можна замінити іншим аналогічним документом або дублікатом. Дублікат документа (документ, виготовлений у такий же спосіб, як і його оригінал) може бути визнаний судом як оригінал документа; – документ – речовий доказ, який є способом передачі інформації[5].

За способом фіксації відомостей документи можуть бути: письмові (усі рукописні та машинописні документи, виготовлені за допомогою оргтехніки); графічні (схеми, графіки, креслення, в яких зображення об'єктів передано за допомогою ліній, штрихів, світлотіні); фотодокументи (фотокартки); кінодокументи (кіноплівки); відеозапис (відеотеки); звукозапис (фонограми як такі, що створюються за допомогою будь-якої системи звуко записування й відтворюють звукову інформацію, наприклад, записану під час проведення нарад, засідань тощо).

В кримінальному процесі існує дискусія щодо залучення документів як доказів до кримінального провадження відповідно до вимог кримінального процесуального закону. Так наприклад А. Слободзян вважає що залучення документів як доказів до кримінального провадження відповідно до вимог кримінального процесуального закону можливе у такі способи:– подання за власною ініціативою учасниками провадження, а також будь-якими іншими фізичними та юридичними особами; – витребування і отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових і фізичних осіб документів, їх копій, висновків ревізій,

актів перевірок на вимогу сторони кримінального провадження та потерпілого; – вилучення документів під час обшуку, що проводиться на підставі ухвали слідчого судді; – тимчасового доступу на підставі ухвали слідчого судді, суду, що полягає у наданні сторони кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії, а у разі прийняття відповідного рішення слідчим суддею, судом – вилучення (тимчасовий доступ заборонено до документів).[5]

Проте, на думку окремих науковців, до електронних речових доказів можна віднести також окремі матеріальні інформації, що сприятиме встановленню обставин злочину. Наприклад, мобільний телефон може бути віднесений до електронних речових доказів у випадку, коли він перепрограмований і завдяки цьому виконує не тільки стандартні функції. Він стає спеціалізованим радіоприймачем, і коли його включити в зоні дії мережі мобільних телефонів, то це дозволить одержати PIN - коди абонентів, що знаходяться неподалік. В цьому випадку важливими є його перероблені функції (властивості). Те саме можна сказати про малогабаритний мікрокомп'ютер, котрий відноситься до категорії електронних речових доказів у тому разі, коли його стандартна програма пристосована (змінена) і завдяки їй він стає знаряддям злочину чи створює сприятливі умови для його вчинення. Даючи визначення електронних речових доказів, автори підкреслюють, що під ними потрібно розуміти електронні об'єкти, які завдяки своїм індивідуальним чи системним властивостям були знаряддям злочину чи зберегли на собі сліди злочину, а також можуть служити засобом для виявлення злочину чи встановлення обставин справи.

Уявляється, що з таким визначенням можна погодитись, однак потрібно усвідомити складність виявлення таких слідів і необхідність спеціальних знань при цьому. В той же час необхідно враховувати, що у зв'язку зі стрімким

розвитком інформаційних технологій практика кримінального процесу чекає від науковців розширення об'єктів матеріального світу, які можуть стати речовими доказами. А це одночасно вимагає вдосконалення прийомів і способів збирання та дослідження таких речових доказів.

Отже, існує безліч думок щодо поняття речовий доказ та документ у кримінальному провадженні.

Перелік використаних джерел

1. Ляш А. О., Ліщенко В. М. Поняття доказів у кримінальному процесі. *Часопис Національного університету "Острозька академія"*. Серія "Право". 2012. № 2(6) URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12laoukr.pdf>
2. Вапнярчук В.В. Щодо сутності речових доказів і впливу їх специфіки на забезпечення допустимості в кримінальному процесуальному доказуванні *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. August, 2015. Кишинев. С. 120–124
3. Кайло І.Ю. Належне документальне оформлення речових доказів як одна із умов їх допустимості. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2020. № 15. Том 2. С. 130–134.
4. Теорія доказів: підручник для слухачів магістратури юридичних вузів / Антонов К.В., Сачко О. В., Тertiшник В. М., Уваров В. Г. / За заг ред.. В. М. Тertiшника. Київ : Алерта, 2015. 294с.
5. Слободзян А. Документ як джерело доказів у кримінальному провадженні. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 1. С. 184–190 URL: <http://www.chasopysnapu.gov.ua/chasopys/ua/pdf/1-2014/184-slobodzan.pdf>

Микита Геннадійович ПОДАЧЕНКОВ,

курсант 2-го курсу, гр. КП-931
факультету підготовки фахівців
для підрозділу кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Професор кафедри кримінального процесу ФПФОДР
к.ю.н., доцент